

Wymagania edukacyjne na ocenę śródroczną i roczną z etyki klasy 7-8

Zasadniczymi zadaniami edukacji etycznej na tym etapie edukacyjnym jest rozwijanie refleksyjności i wrażliwości aksjologicznej ucznia oraz kształtowanie postawy szacunku, otwartości, współdziałania i odpowiedzialności.

Ocena z etyki w większym stopniu niż w przypadku innych przedmiotów uwzględnia wysiłek, wkład pracy i zaangażowanie ucznia. Poglądy nie podlegają ocenie, a jedynie dyskusji. Jeśli są one jawnie fałszywe, oczekiwana jest ich zmiana pod wpływem argumentacji i pouczających przykładów.

Przy wystawianiu oceny uwzględniane będą:

- Zapamiętanie określonych informacji i wiadomości objętych podstawowymi tematami i zagadnieniami programu etyki.
- Wiedza o uniwersalnych zasadach postępowania i kluczowych wartościach (postawach), które uczeń na tym etapie edukacyjnym już wstępnie rozumie i praktykuje.
- Dostrzeganie i wskazywanie zależności między postępowaniem własnym (i innych osób) a uniwersalnymi zasadami i wartościami.
- Odróżnianie działań dobrych od złych: znajomość i aprobatę dobrych zachowań, dostrzeganie i brak aprobaty zachowań złych.
- Umiejętność charakteryzowania postaw moralnych (pozytywnych i negatywnych) bohaterów opowiadań, bajek, historyjek, filmów.
- Dostrzeganie szczególnej wartości każdego człowieka, wyrażanie tej wiedzy w stosownym działaniu. Szanowanie godności każdej istoty ludzkiej, w tym swojej, wyrażane komunikatem werbalnym i niewerbalnym.
- Znajomość głównych zasad postępowania obowiązujących w środowisku szkolnym i pozaszkolnym; starania poczynione w kierunku przestrzegania tych zasad.
- Wyrażanie szacunku wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawianie właściwego zachowania.
- Rozumienie ważnych terminów i pojęć etycznych; umiejętność ich zastosowania do rozwiązywania lub rozważania problemów; umiejętność zilustrowania problemów moralnych i sposobów ich rozumienia określonymi przykładami.

Ocenie podlega:

- **aktywne uczestniczenie w zajęciach,**
- umiejętność współpracy,
- gotowość do wysłuchania racji i poglądów innych osób,
- przestrzeganie zasad,
- wypowiedzi ustne,
- wypowiedzi pisemne (próby tworzenia własnych tekstów),
- prace plastyczne,
- prace dodatkowe.

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
I. Elementy etyki ogólnej. Uczeń:				
- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia; - odróżnia wypowiedzi o faktach od wypowiedzi o wartościach i powinnościach; - wyjaśnia różnicę między dobrem (złem) moralnym a dobrem (złem) pozamoralnym; - zna i objaśnia podstawowe pojęcia związane z oceną moralną: dobro, zło, wada, zaleta, obowiązek, wzór, autorytet, odpowiedzialność, prawda, kryterium, zasada (norma, reguła), postawa, cnota, obowiązek, sankcja, sumienie, prawo naturalne, prawo stanowione, godność, prawa człowieka, natura ludzka; - odróżnia wypowiedzi o faktach od wypowiedzi o wartościach i powinnościach.	- posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny: decyzja, czyn, sprawczość, konflikt, problem; podmiot działania (autor, sprawca), adresat działania, intencja działania, motyw działania, treść działania, skutek (konsekwencja), okoliczności działania; - wymienia główne czynniki ograniczające świadomość i dobrowolność ludzkich działań; - wyjaśnia, czym jest zasada (norma, reguła) moralna; - wyjaśnia związek między dobrem (wartością), jakim jest życie a normą moralną „Nie należy zabijać”.	- analizuje klasyczne pytanie etyczne: „Jak należy (dobrze) żyć?” - zna i posługuje się głównymi kategoriami deontycznymi: działania nakazane, zakazane, dozwolone, nadobowiązkowe (supererogacyjne); - wyjaśnia różnice między dobrem godziwym, użytecznym i subiektywnie zadowalającym (przyjemnością); - wyjaśnia różnice między etyką a moralnością oraz moralnością a obyczajowością, prawem i religią; - wie, że racjonalna ocena moralna wymaga uświadomienia sobie kryterium, w świetle którego dokonuje się oceny moralnej; - podaje przykłady zasad (norm, reguł) moralnych; - wyjaśnia, co to znaczy, że życie jest dobrem fundamentalnym.	- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych; - podaje przykłady dobra godziwego, użytecznego i subiektywnie zadowalającego (przyjemności); - stosuje wybrane kryteria moralne do formułowania ocen moralnych; - wyjaśnia, na czym polega uniwersalny charakter norm moralnych (roszczenie do uniwersalności); - wyjaśnia czym jest bioetyka.	- wykorzystuje nazwy emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych; - wykorzystuje pojęcie dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych; - wyjaśnia różnice między wartością autoteliczną a instrumentalną oraz podaje przykłady wartości tego rodzaju; - wyjaśnia genezę norm moralnych; - podaje przykłady problemów bioetycznych oraz przedstawia własne stanowisko w wybranych kwestiach bioetycznych (aborcja, eutanazja, inne).
II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń:				
- okazuje szacunek innym osobom; - wie, że w szczególnie sposób należy okazywać szacunek i wyrozumiałość osobom starszym (seniorom),	- uzasadnia, dlaczego należy okazywać szacunek innym osobom; - charakteryzuje różne rodzaje miłości; - podaje przykłady działań będących realizacją dobra	- wie, że współcześnie funkcjonują różne modele małżeństwa i rodziny; - angażuje się we wspólne działania realizowane przez koleżanki i kolegów z klasy; - podaje przykłady działań	- analizuje i formułuje ocenę moralną „ściągnięcia”; - zna i omawia faktyczne (historyczne) przykłady postaw patriotycznych; - podaje przykłady instytucji	- rozważa wybrane zapisy „Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka”; - wyjaśnia różnicę między patriotyzmem a szowinizmem;

słabszym, potrzebującym pomocy; • wyjaśnia, czym jest miłość; • wyjaśnia, co to znaczy, że rodzina, klasa, ojczyzna jest dobrem wspólnym; • wie, że konflikty są jednym z elementów życia społecznego; • wie, że kłamstwo – tak w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym – jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych przejawów zła moralnego; • objaśnia, czym jest szacunek, przyjaźń, życzliwość, troska, bezinteresowność, koleżeństwo, wdzięczność, współczucie, zaufanie, nietykalność osobista, tolerancja, dobro wspólne, naród, pluralizm, współdziałanie, sprawiedliwość, patriotyzm, bohaterstwo.	wspólnego rodziny; • podaje przykłady działań będących realizacją dobra wspólnego klasy; • wyjaśnia, na czym polega zasada <i>fair play</i>; • wie, że ludzie reprezentujący różne kultury mogą wyznawać różne wartości i przekonania moralne; • identyfikuje podstawowe prawa człowieka; • potrafi rozwiązywać konflikty (np. w szkole, w domu) nie uciekając się do przemocy; • zna i wyjaśnia formułę niekrzywdzenia; • zna i wyjaśnia formułę miłości osoby (bliźniego); • zna i wyjaśnia formułę sprawiedliwości; • analizuje problem kłamstwa.	będących realizacją dobra wspólnego ojczyzny; • szanuje różne wartości i przekonania moralne; • ma świadomość, że są miejsca na świecie, gdzie podstawowe prawa człowieka nie są respektowane; • rozpoznaje i charakteryzuje różne przejawy przemocy; wyjaśnia pojęcie cyberprzemocy; • posługuje się zasadą miłości osoby (bliźniego) do rozstrzygania wybranych problemów moralnych; • posługuje się tą zasadą do rozstrzygania wybranych problemów moralnych; • zna i wyjaśnia formułę zasady solidarności; • formułuje ocenę moralną dotyczącą kłamstwa; • objaśnia, czym jest altruizm, wolontariat, empatia, naród, pluralizm, praworządność, solidarność, wolność polityczna.	demokratycznych; wyjaśnia, dlaczego demokracja jest modelowym ustrojem politycznym; • wyjaśnia, czym jest wielokulturowość; • wyjaśnia, czym jest „Powszechna Deklaracja Praw Człowieka” • posługuje się zasadą niekrzywdzenia do rozważania wybranych problemów moralnych; • wyjaśnia, • podaje przykłady działań solidarnych.	• wyjaśnia, czym jest społeczeństwo obywatelskie i podaje przykłady postaw obywatelskich.
---	---	--	--	---

III. Człowiek wobec siebie. Uczeń:

• wyjaśnia, co to znaczy być osobą; • zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady; • zna swoje podstawowe prawa i obowiązki (ucznia, dziecka); • wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała; • objaśnia, czym jest uczciwość, męstwo, prywatność, prawdomówność.	• wie, że ze względu na swoją wartość – osobową godność – jest równie wartościowym człowiekiem jak inni ludzie; • wypełnia własne obowiązki; • podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie.	• objaśnia pojęcie godności człowieka; • objaśnia, czym jest sens życia, roztropność, umiarkowanie, honor; asertywność; • wyjaśnia, dlaczego seksualność jest wartością;	• wyjaśnia, czym jest sumienie i jaką pełni rolę w życiu człowieka; • wyjaśnia, na czym polega autonomia człowieka; • wie, że akty seksualne podlegają moralnej ocenie.	• wyjaśnia ideę rozwoju moralnego i podaje przykłady działań egoistycznych, konformistycznych, altruistycznych; • podaje przykłady działań i postaw autonomicznych i nieautonomicznych.
--	--	--	---	--

IV. Człowiek a świat ludzkich wytworów. Uczeń:				
• podaje przykłady ludzkich wytworów materialnych i niematerialnych; • dba o przedmioty będące jego prywatną własnością, własnością innych oraz będące własnością publiczną.	• potrafi podzielić się z innymi tym, co jest jego własnością; • dostrzega związek między uczeniem się a wykonywaną pracą; • wyjaśnia znaczenie pracy zarobkowej; • jest świadomy, że postęp cywilizacyjny dokonuje się dzięki wiedzy.	• rozważa znaczenie wytworów materialnych i niematerialnych w kontekście pytania o dobre życie; • wyjaśnia związek między uczeniem się a wykonywaną pracą; • wyjaśnia dlaczego wiedza jest dobrem (wartością).	• podejmuje namysł nad problemem własności intelektualnej; • podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych.	• wyjaśnia czym jest plagiat oraz formułuje ocenę moralną dotyczącą plagiatu; • objaśnia, czym jest społeczna odpowiedzialność biznesu.
V. Człowiek wobec przyrody. Uczeń:				
• wyjaśnia, co to znaczy, że przyroda jest dobrem (wartością); • dostrzega wartość miejsc, w których żyje; • wyjaśnia, dlaczego nie należy traktować zwierząt w okrutny sposób.	• jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić; • podaje przykłady właściwego traktowania zwierząt.	• uzasadnia potrzebę ochrony przyrody; • wie, jak można chronić przyrodę.	• podaje przykłady właściwego korzystania z dobrodziejstw przyrody; • wyjaśnia ideę odpowiedzialności za przyszłe pokolenia.	• angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody; • rekonstruuje argumentację z odpowiedzialności za przyszłe pokolenia.
VI. Człowiek wobec Boga (sacrum). Uczeń:				
• wie, że są ludzie wierzący w istnienie Boga i ludzie niewierzący w istnienie Boga.	• uzasadnia, dlaczego należy okazywać szacunek zarówno ludziom wierzącym, jak i niewierzącym; • wie, że dla ludzi wierzących Bóg jest najwyższym dobrem (wartością) i źródłem prawa Moralnego.	• nie dyskryminuje innych ludzi, ze względu na ich przekonania dotyczące sfery <i>sacrum</i>; • wyjaśnia, czym są wartości chrześcijańskie, objaśnia ich uniwersalne znaczenie (roszczenie do uniwersalności); • wie, czym jest moralność świecka (laicka).	• charakteryzuje komponenty moralne wielkich religii: judaizmu, hinduizmu, buddyzmu, chrześcijaństwa, islamu.	
VII. Wybrane problemy moralne (do wyboru). Uczeń:				
	• identyfikuje i klasyfikuje wybrane problemy moralne ze względu na wyróżniony typ relacji: człowiek wobec innych ludzi, wobec siebie samego, wobec ludzkich wytworów, wobec przyrody, człowiek	• precyzyjnie formułuje problem moralny i wyraża go w stosownym pytaniu.	• odwołując się do własnych doświadczeń lub doświadczeń innych osób (w tym także postaci literackich, filmowych), charakteryzuje przeżycia wybranych osób (postaci) uwikłanych w omawiany	• analizuje wybrane problemy moralne wykorzystując kluczowe pojęcia dyskursu etycznego; • angażuje się w dyskusję na temat wybranych problemów

	wobec Boga.		problem moralny.	moralnych.
VIII. Elementy historii etyki (do wyboru). Uczeń:				
• wie, że etyka jest dziedziną filozofii.	• zna i rozumie pojęcie prawa naturalnego, wyjaśnia pojęcie sumienia.	• wyjaśnia, dlaczego Sokrates jest uznawany za ojca etyki; • charakteryzuje cnoty kardynalne: roztropność, sprawiedliwość, umiarkowanie, męstwo.	• przedstawia Arystotelesowskie rozumienie szczęścia (eudajmonii) i cnoty etycznej; rekonstruuje Arystotelesowskie rozumienie przyjaźni; • wyjaśnia pogląd etyczny nazywany hedonizmem; zna argumentację zwolenników i przeciwników hedonizmu; • charakteryzuje stoicki ideał mędrca; wyjaśnia, na czym polega idea życia zgodnego z naturą; • odwołując się do poglądów I. Kanta, wyjaśnia pojęcie obowiązku; zna przynajmniej jedną formułę imperatywu kategorycznego oraz stosuje tę formułę do rozstrzygania wybranych problemów moralnych.	• zna treść zasady użyteczności sformułowanej przez J. S. Milla i stosuje tę zasadę do rozstrzygania wybranych problemów moralnych; • zna zalety i wady konsekwencjalizmu oraz posługuje się tą metodą do rozstrzygania wybranych problemów moralnych; • przedstawia hierarchię wartości w ujęciu M. Schelera i wyjaśnia jego rozumienie działania moralnie dobrego; • odwołując się do poglądów etycznych T. Kotarbińskiego, wyjaśnia ideę etyki niezależnej; objaśnia pojęcia: spolegliwy opiekun, oczywistość serca; • odwołując się do poglądów etycznych K. Wojtyły, rekonstruuje personalistyczne rozumienie miłości; zna treść normy personalistycznej i stosuje tę normę do rozstrzygania wybranych problemów moralnych.

Uwaga:

Od września 2024 r. ocena z etyki nie jest wliczana do średniej ocen ucznia (zmianę wprowadziło Rozporządzenie z dnia 22 marca 2024 r. zmieniające Rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych).

Ocena z etyki nie ma wpływu na promowanie ucznia do następnej klasy.